

Emlékharang

A főútról letérve Galág Mihály erősen elhatározta, hogy nem néz oda, de amikor elsuhant a házuk előtt, mégis rápillantott a diófára. Aztán a Templom utca egyik zsalugáteres háza előtt állt meg.

A csöngetés után közeledő kutyakörmök csattogását hallotta, majd csikordult a zár, és özvegy Kubránszki Ádámné kinyitotta a kiskaput, közben rákiáltott a házörzőre: „Nem mész hátra?!” A kutya erre meghunyászkodva lelapult, úgy leste a jövevény minden mozdulatát.

„Áldás, békesség!” Galág így akarta köszönteni az idős asszonyt, aki a református gyülekezet egyik előjárója volt, szoknyás presbiter, ahogy a faluban gúnyolódva emlegették néhányan, de meggondolta magát, hamisnak érezte ezt az üdvözlést, inkább ezt mondta:

– Csókolom, Évika néni!

– Késtél egy kicsit, kedvesöm, de nem baj. Addig kalgáltam. – Galág Mihály a valamikori udvarra nézett, ahol a kerekesszéktől egészen a kerítés melletti gyümölcsfákig gondozott konyhakert húzódott. – Mönjünk be!

A konyhában a sarokpadra ültette Galágot az édesanyjával nagyjából egykorú gazdasszony. Csakhogy az édesanyja már tizenkét éve halott.

– Hallom, el tudtad adni a házat.

– Igen – mondta Galág, és mintegy mentegetőzve azonnal hozzátette: – Nem tudtuk volna fenntartani a lakást meg ezt a házat is. – Újra felidéződött benne a diófa, ettől egy kicsit szomorú lett.

Kubránszkiné egy cseréptálat tett az asztalra, majd miután föllebbentette róla a kenyeresruhát, maga is leült.

– Pörccs pogácsa! – örvendett Galág, és eszegetni kezdett.

– Nemsokára betöltöm a nyolcvanötöt.

– Isten éltesse még sokáig!

– Sokáig, Misikém? Egyedül élek ebben a nagy házban, amióta a fiamék rendbe tették a szállást, és kiköltöztek. Ott körbe mind a mi földjeink voltak.

A házat a harmincas években vitéz Kubránszki Ádám építtette, Galág öregapja mindig nagy tisztelettel beszélt a férfiről, aki a háború előtt tizenöt éven át bíró volt a faluban, és a református gyülekezet kurátora, mintagazda. Negyvenkilenc után pedig, amikor elkezdődött az üldözés, elvitték az ávosók. Az volt a vád ellene, hogy homokot kevert a beszolgáltatott búzájába. A tiltakozó állomásfőnököt is megverték, aki azt merte

állítani, hogy azok nem is Kubránszki zsákjai. Az első házba meg, amit nem laktak azon a vidéken, felvetett ágy volt benne, hímzett párnákkal, az üveges szekrény tele szőttos abroszokkal, berakták feleségestül az idegenből szalajtott tanácselnököt. Az elnökné nemsokára fölakasztotta magát, a férjét pedig máshova helyezték. Galág ezeket a történeteket is az öregapjától hallotta, amikor ketten voltak: szőlőpermetezés közben, vagy amikor hajtották hazafelé a birkákat télire a nyájtól.

– Nappal még hagyján, eldolgozgatok, lefoglalom magam, csak az éjszakák ne lennének olyan hosszúak! – Hátul kötött fejkendője bogját kioldotta. – Az unokáim is házat vettek, hiába mondogattam nekik, hogy továbbra is elfértünk volna itt... azóta az aranyos dédunokáimat se láthatom...

– Évika néni! Kifizetném az egyház fenntartóit meg a harangozásokat.

A presbiter asszony megkereste a nyugtatömböt a konyhaszekrény egyik fiókjában, és a szemüvegét is megtalálta a megyei újság alatt.

– Elfogyunk, Misikém – sóhajtott. – Református már alig van. A fiatalja egyáltalán nem jár templomba. Konfirmál, aztán kész. Ti is csak addig jöttetek karácsonykor meg húsvétkor, amíg édesanyád élt.

Galág nem válaszolt, igazat adott az asszonynak.

– Már saját lelkészünk sincs. Egy fiatal tiszteletes jár át... négy, öt öregasszony hallgatja, olyanok, mint én... szegény édesanyád nagyon hiányzik... nagyon szeretjük a szüleidet... az egész falu. Már aki még emlékszik rájuk. Az itteniek java elköltözött máshova, leginkább ki a temetőbe. A betelepülők meg... – Merengéséből hirtelen fölélénkült: – Ahhoz mit szólsz, hogy húsvét másnapján fölverik Boltos Jósikát krumpliért és tojásért? Micsoda világ ez? Egy faluban boltban veszik a krumplit és a tojást! Ide jutottunk!

Éva néni tavaly nem volt ilyen beszédes, állapította meg magában Galág Mihály, talán a rászakadt egyedüllét lehet az oka? Már-már félbeszakította, de Kubránszkiné folytatta:

– Ez a falu a lavór alján van, ezt éppen tegnap mondta a szomszédasszony. Azt is jól mondta, hogy sötétedés után nem tanácsos kimerészkedni az utcára. De hát miért is mennék ki? Jól bezárkózok. Csak az éjszakák ne lennének olyan hosszúak! Nagyon nehezen virrad rám a hajnal. Pedig milyen jó kis falu volt ez valamikor! Minden szombaton bál a Figler-kocsmában,

télen színdarabot játszottunk a körben. A Paraszt nótáriusban én is szerepöltem. Az emberek vasárnap délutánonként kugliztak a kocsmaudvaron, később lett mozi is. Még focicsapatunk is volt!

Galág nem csodálkozott azon, hogy egy nyolcvanöt éves öregasszony ezt is számontartja, hiszen a fia volt a járási bajnokságban küzdő csapat lelke; ő intézte az egyesület ügyeit, néha a mérkőzés napján ő meszelte ki a pálya vonalait, mert játékosai közül arra senki sem vállalkozott, a szurkolók közül se nagyon. Edzéseket is próbált tartani, be akarta vezetni a meccsek előtti bemelegítést is, de a Tsz. SK labdarúgói beérték a kapura rugdalással. Galág ügyetlen volt a játékban, ezért kimaradt a Cigánygödör melletti pályán zajló küzdelmekből. Ági néni, a részben osztott iskola tanárnője addig járt a szülei nyakára („ennek a gyerekek az istenáldotta tehetségét vétek eltékozolni, jó a hallása, kiváló a ritmusérzéke, szépen énekel...”), hogy szülei végül beadták a derekukat, és Galág Misi minden héten kétszer a vállára kantározta hegedűjét, kibiciklizett a vasútállomásra, és ment a megyeszékhely zeneiskolájába. Eleinte szégyenkezett, amikor pajtásai ledankópistázták, később azonban már nem törődött velük, és évek múlva beteljesedett tanárnője jóslata: azzal keresi kenyerét, amit szeret csinálni, és abban a zeneiskolában tanít, ahol egykor tanult.

– Úgy szeretném a harangozást, ahogy tavaly volt – mondta. – 14-én a édesanyámért, jövő hónapban 13-án pedig apámért. Délelőtt tízkor, délután egykor és háromkor. Úgy, mint tavaly.

Özvegy Kubránszki Ádámné lejegyezte Galág kívánságát, és kiállította a nyugtát. – Megmondom a tiszteletes úrnak, hogy hirdesse... csak legyen kinek. A papírt is kiteszem a templom ajtajára.

Már alkonyodott, amikor Galág elköszönt. Autóját nem a főút felé kormányozta, hanem letért a Kovács-foka felé vezető dűlőútra. (Ezen az úton tekert biciklijével ő is nyaranta gyerekkorában félmeztelenül, klottgatyában a Kis-Dunából elágazó folyócskához békalencsét szedni. Gumicsizmában vagy elnyűtt szandálban beleállt a sötét, szinte mozdulatlan, poshadt vízbe, és egy pózna végére erősített vékony deszkával igyekezett partközébe húzogatni az apró vízínövényeket, majd a zsákmányt leszűrte, és vödörökbe vagy zsákba rakta. A kacsák habzsolva falták, amikor otthon eléjük öntötte. Galág nem szívesen teljesítette ezt a rendszeres megbízást; utálta a hőséget, a szúnyogok és a bögölyök csípéseit, undorodott a lába szárára tapadó piócáktól, de meg sem fordult a fejében, hogy ellentmondjon a szülői parancsoknak.)

A kukoricatábla takarásában leállította az autót, lekapcsolta a világitást, és a homokgödörök felől megközelítette a házat. Tudta, hogy az egyik szomszédos

épület lakatlan. A fiatalember, aki nagyanyjától örökségül kapta, azonnal berakta az öregasszonyt a szociális otthonba, hozzáfogott a ház átalakításához: kicserélte az ajtókat, az ablakokat, kicsempézte a fürdőszobát. Amikor kiürült a bukszája, elment Németországba pénzt keresni. A másik szomszéd fiatalon megözvegyült, szokása szerint korán bezárkózott (akárcsak Kubránszkiné), és késő estig a tévét nézte, kiskutyáját is beengedte az előszobába.

A kertet – ahonnan szinte életük végéig hordták nekik a szülei a „városba”, ahol Galágék laktak, a paprikát, a krumplit, a paradicsomot, a különféle gyümölcsöket – fölverte a gaz. (Amikor a vevők, egy fiatal házaspár elszörnyülködve végignézett a kerten, az asszonyka igyekezett megnyugtatni a férjét: „Majd befüvesítjük, Zsombi!” A fiatalasszony apja, aki végül kifizette a ház árát [bagóért vette meg], ráförmedt a lányára: „Ezt a jó öntéstalajt akarjátok befüvesíteni? Megterem itt minden. Még a boltba se kell elmennetek, hogy megvegyétek azokat az EU-s vacakokat... – jelentőségteljesen a vejére pillantott – csak dolgozni kellene.” Veje, aki a szemnyílását résnnyire behízta már, harcsabajuszát simogatva hallgatott.)

Galág megnyugodva látta, hogy a drótból hajlított kallantyút még nem cserélték ki az új lakók. Nesztelelenül kinyitotta a kertkaput, óvatosan lépkedett a pince és a göré között. A kisház előtt megállt. Apja abban tartotta és keverte a disznóknak és a tyúkoknak a tápot. Ősszel kimeszelte, disznóvágáskor ott dolgozták föl a rokonok segítségével a húsokat, és töltötték a kolbászt, a hurkát. Az ólak üresek voltak, ajtajaikat már régen ellopták.

A diófa időtlen idők óta ott magasodott az első udvarban, mint egy ősi mítosz utóvédje; senki sem tudta, ki és mikor ültette. Galág megállt alatta, hallgatózott, a ház felé lesett, majd lehajolt, és fölvevett néhány szem otffelejtett diót. Egyet megtört. A csonthéjak repedése dörrénésként hangzott az esti csöndben.

Néhány pillanatig nem mozdult, majd sietve zsebébe gyűrt néhány szemet.

Ekkor kivilágosodott a beüvegezett veranda. Az új háziasszony lépett ki a konyhából, és cigarettára gyújtott. Egy-két nyugodt szippantás után felsikoltott: „Zsombi! Valaki...!” – és beszaladt a szobába.

A férje azonnal megjelent, és a diófa felé nézett. Lelépett a lépcsőről, és néhány lépés után megismerte Galágot.

– Mit keresel itt, te vén fasz? – ordította. – Ez már nem a te házad!

Lépett néhányat, már egészen közel volt Galághoz.

Galág Mihály markában összeroppant egy szem dió.